

ÖTLETTÁR 9

CSALÁDI TÖRTÉNET - MELLÉKLET

LÁZÁR ERVIN: BERZSIÁN ÉS DIDEKI

Berzsián költő utálta a rosszkedvet. A mások rosszkedvét is, de a magáét kiváltképp. Most éppen kiváltképp utálkozott. Mert olyan szomorú volt, mint egy lyukas serpenyő.

- Ha a gazdád szomorú, szomorkodj te is - mondta mérgesen a bajsának, és kackiásról konyára állította.

- Te se különbül - oktatta szép, tömör szakállát, és egy fránya mozdulattal összeborzolta.

Vészjőslő tekintettel nézett a bútoraira, de azoknak egy szót sem kellett szólnia - olyan szomorúak voltak, amilyenre csak ódon, barna bútorok képesek.

Kókadtan ült hát szomorú szobája közepén a konya bajsú, borzas szakállú Berzsián.

- Semmi kétség - vigasztalta magát -, ha egyszer szomorúság-világbajnokságot rendeznének, úgy nyernék, mint a pinty. Két testhosszal. Azahogy két lélekhosszal. Lévén ez inkább a lélek dolga.

De valahogy nem vigasztalódott meg a kilátásba helyezett világbajnoki címtől.

- A lyukasserpenyő szomorúságból lassan belesüllyedek a hervadtdália állapotba - mondta keserűen, s ahogy kimondta, máris olyan szomorú lett, mint egy hervadt dália.

De itt aztán megmakacsolta magát.

- Ne tovább! - kiáltott, mert jól tudta, a hervadtdália állapot után már csak az elázottzászló, majd a vízzelteltszarvasnyom szomorúság következhet. Azokból pedig napokig nem lehet kikászálódni.

- Okos fiú vagy te, Berzsián - mondta magának -, találj ki valamit szomorúság ellen! Egy-kettő!

Parancs, az parancs, olyan lett Berzsián feje, mint egy hangyaboly, sűrögtek-forogtak, izegtek-mozogtak benne a gondolatok. Nem is hiába, mert azonmód eszébe jutott: meg kell tudni a szomorúság okát. Aztán a többi jön magától.

Törni kezdte hát a fejét: mitől is szomorú?

"Talán bal lábbal keltem" - gondolta. No nem - az nem lehet. Már réges-rég úgy állította az ágyát, hogy a felkelés jobb lábra essék.

"Akkor talán a rossz idő." Ezt persze csak időhúzásképp gondolta, mert jól láthatta, hogy nagyon pöffeszkedik odaki a nap. Azért odament az ablakhoz, behunyorgott a sugárözönbe. Dugába dőlt hát ez is.

"Más költő örül a szomorúságnak - ötlött fel akkor Berzsiánban -, rittyent egy édes-bús költeményt, és nagy boldogan elszavalja. - De rögtön le is torkollta magát: - Én nem más költő vagyok, én Berzsián vagyok!" És büszkén körülnézett, hogy ilyen nagyszerű dolgokat tud kitalálni. Na de mire a büszkeség, ha nem tudja okát adni a szomorúságnak! El is párolgott nyomban a büszkesége. Fölordított:

- Hé! Mitől szomorú egy valamirevaló költő?

Ordíthatott, ahogy akart. Nem felelt neki senki. Már-már olyan szomorú lett, mint egy elázott zászló, de akkor megvillant a szeme:

- Világos - mondta -, egy valamirevaló költő az emberek miatt szomorú!

Ez a felismerés felvillanyozta, nosza föl is pattant a szobája közepén álló barna, faragott lábú asztal tetejére. Onnan szavalta.

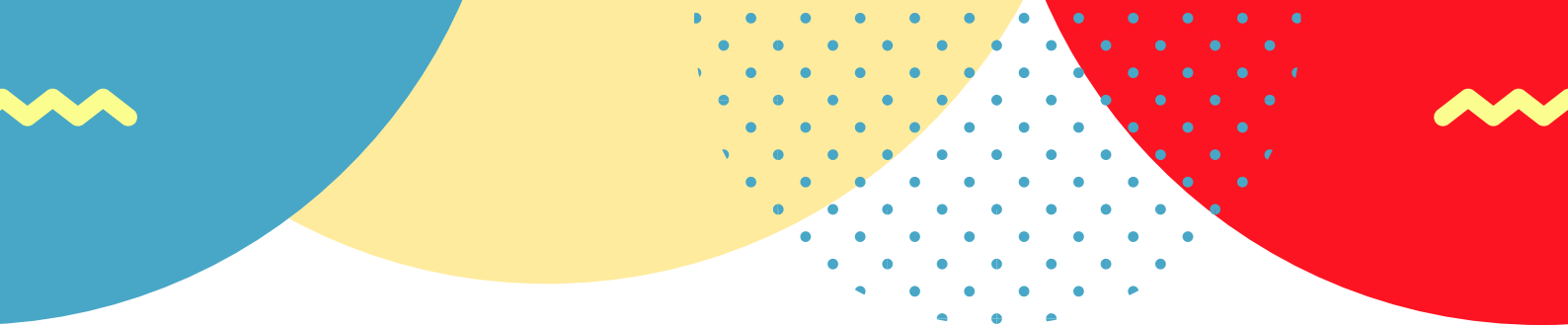
- Az emberek lopnak, csalnak, hazudnak. Lustálgodnak. Vizezik a bort. Klórozzák a vizet. Egymásnak vermet ásnak. Részrehajlók, kárörvendők, önzők, zsugoriak, gyávák, pöffeszkedők, irigyek, kontárok, tohonyák. Ez az! Ezért vagyok én szomorú! Az emberiség miatt.

A világmindenség összehúzta magát. Na most - gondolta a világmindenség -, mindjárt megszületik egy, az emberiséget ostorozó vers.

Ámde, mint általában, a világmindenség most is nagyot tévedett. Mert Berzsiánnak eszébe se jutott verset írni. Ehelyett elhatározta, hogy megszakítja a kapcsolatot az emberiséggel. Jókedve kerekedett. Kackiásra igazította a bajuszát, megfésülte torzonborz szakállát, és munkához látott.

Kilépett a házból, végigment a kerten. Bókolva üdvözölték őt a gyümölcsfái, és bókolva üdvözölték a dudvák meg a gazok. Mert Berzsián kertjében bővecskén akadt dudva is meg gaz is. Visszaintett nekik, és odavágtázott tárva-nyitva álló kapujához. Szemügyre vette a kapufélfát, azon is legfőképp a nagy, piros gombot. Nem egyébire szolgált az a nagy, piros gomb, mint arra, hogy az emberiség, ha be akar menni Berzsiánhoz, megnyomja, és akkor odabent Berzsiánnál nagy csörgés-börgés támad, mivel ez a nagy piros - halljatok csudát -, csöngőgomb volt. Ám az emberiség - nevezetesen az aranykezű Sróf mester, Violin, a csudazenész és Zsebenciék locska-fecske leánya, a Klopédia, meg minden rendű és rangú látogatók, akik fel szokták keresni Berzsiánt - még sohasem nyomták meg ezt a csöngőgombot, mivel Berzsián kapuja időtlen idők óta nyitva állt, nemkülönben a háza ajtaja is. Mi az ördögnek csöngettek volna? Besétáltak és kész.

- Ez volt a múlt - morogta Berzsián. - Most, hogy szakítottam az emberiséggel, új módi kezdődik itt. Nem fogtok ti engem világos nappal elszomorítani. És sötét éjszaka sem.

Ezzel nagyot nyögött. Mivel az évek óta nyitva álló vaskaput nem tudta egykönnyen becsukni. De azért becsukta. Beleizzadt, de becsukta.

- Nna! - mondta boldogan, és rátolta a böhöm, rozsdás reteszt. Elégedetten dörzsölte a kezét. De nagy hirtelen abbahagyta a dörzsölést.

- Noné - mondta -, persze. Még ideállnak nekem, és nekitámaszkodnak a csöngőgombnak. Nem lesz egy nyugodt percem. Bármelyik irigy, kicsinyes, hazug, borvizező félnótás becsöngethet hozzám. Hogyisne!

Nekilátott, leszerelte a csöngőgombot. Fütörészett nagy vidáman. Újra bezárta a kertkaput, a házához ballagott.

- Ideteszlek, te csöngő - mondta -, és jól megnézte a háza bejáratát. - Ide az ajtó mellé. Ide már úgyse tud bejönni senki, mert a kertkapu zárva van. Berzsián, te lángész! - dicsérte magát.

Fűrészelt, kalapált, szegecselt. De a felénél sem tartott a munkának, amikor nagy hirtelen abbahagyta.

- Nono! - mondta. - És ha az a tekert agyvelejű Sróf mester nem nyugszik bele, hogy be van zárva a kertkapu, és addig katat-matat, ügyeskedik, amíg ki nem nyitja? He? Akkor aztán besétál szépen, és nyomja itt nekem a csöngőgombot, mint a veszekedett fene. Nono! Avagy az a félnótás Violin, a fülgyötrő muzsikus kapja magát és se szó, se beszéd, átmászik a kerítésen. És nekitámaszkodik a csöngőgombnak... Vagy az a locska-fecske Zsebenci leány, a Klopédia! Az ám. Majd éppen Klopédia hagyja annyiban a dolgot, ha egyszer be akar jönni. Törődik is ő azzal, hogy szakítottam az emberiséggel... Berzsián, te mégsem vagy lángész - szónokolt Berzsián, és rögtön meg is toldotta a szónoklatot -, azazhogy mégiscsak lángész vagy! Mert nem ide szereled a csöngőgombot, hanem a ház háta mögé, a puszta falra. Ki az ördög keresné a csöngőgombot a tűzfalon?

Vitte a csöngőgombot hátra a tűzfalhoz. Fűrészelt, kalapált, szegecselt. De itt már a munka negyedénél elcsüggedt.

- Ugyan, Berzsián! - korholta magát. - Nagy költő létedre csak ennyire ismered az emberiséget! Vagy talán az az agyafúrt Sróf mester nem fogja azonnal megkerülni a házat, ha látja, hogy be van zárva az ajtó, és csöngőgomb sincs? De még mennyire megkerüli! Violin meg egyenesen keringélni kezd a ház körül. Nem is beszélve a locska-fecske Zsebenci leányról. Mert ő meg egyszerűen kitalálja, hogy a csöngőgomb a tűzfalon van. No de hátrább a karóhoz kötött agarakkal - bölcselkedett Berzsián, és a homlokára ütött -, hallgassunk eme lángelme legújabb ötletére.

A Berzsián fejében lakozó lángelme legújabb ötlete nem volt más, mint hogy a csöngőt a bezárt ajtón belülrre szereli, az előszoba falára. Nem rossz! Most aztán szaladgálhat a ház körül a furfangos Sróf mester, keringélhet a félnótás Violin, és keresheti a tűzfalon a csöngőgombot a locska-fecske Zsebenci leány.

Nosza, fűrészelt Berzsián, kalapált, szegecselt, de alig kezdte el, máris abbahagyta. Mert talán nincs a tekervényes agyú Sróf mesternek álkulcsa garmadával, sperhahnija fölösen, reszelője, mint a nyű, feszítővasa, mint csillag az égen? De van bizony. Lehet előtte akadály egy zárt ajtó? Nem lehet. Na és az a dobhártyarepesztő Violin? Hát nincs neki rézpikulája, acéltekerője, fűzfahegedűje? De van bizony. És milyen ajtó tud ellenállni egy trillalázó rézpikulának, egy trillalázó acéltekerőnek és egy trillalázó fűzfahegedűnek? Semmilyen. Nem beszélve a locska-fecske Zsebenci Klopédia furfangjairól. Vajh, akadály nekik egy bezárt ajtó?

- Nem akadály - mondta mélabúsan Berzsián, de mindjárt útilaput is kötött mélabúja talpára.

- Áldalak gyűjtögető nagyapám - kiáltotta, és a sumpuszából a sok kicit-kacat közül előbányászta áldott emlékű nagyapja egyetlen hagyatékát. Egy zöldre mázolt páncélszekrényt. A zöldre mázolt páncélszekrényt nagy erőfeszítéssel begyömöszkölte a ruhásszekrénye alsó polcára, kinyitotta, szerszámokat ragadott, fűrészelt, kalapált és szegecselt. Beszerelte a csörgőgombot a páncélszekrénybe. Kipróbálta, hogy működik-e. Csörgött-börgött a csöngője.

- Nagyszerű - mondta Berzsián, és boldogan bezárta a páncélszekrény ajtaját, még gondosabban a ruhásszekrényét. A ruhásszekrény kulcsát eldugta a kályhába, és elrikkantotta magát:

- Most csöngessen be, aki tud!

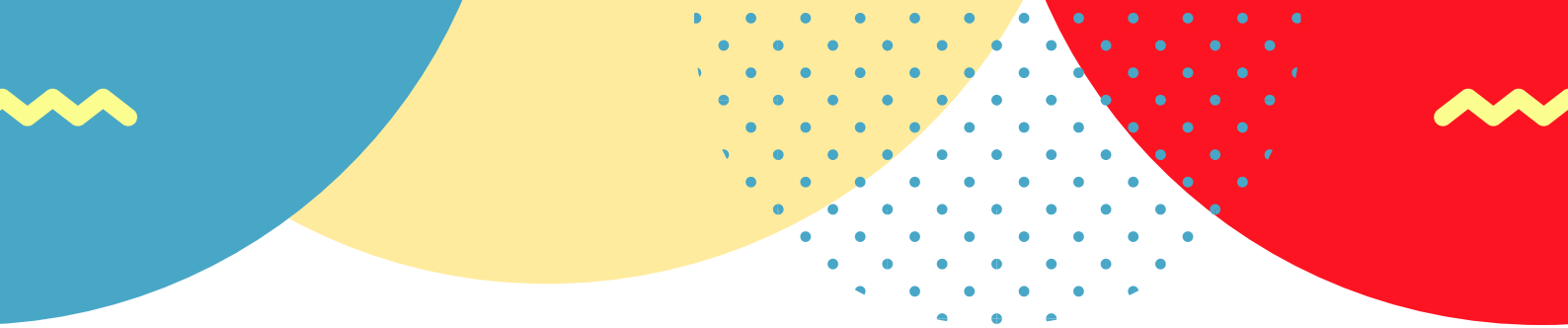
Mert ez nem kétséges, hiába jár Sróf mester agya tízezer srófra, ezt a csörgőgombot el nem érheti. És Violin is fújhatja! A rézpikuláját is, meg egyáltalán. Coki neki, nem csörgőgomb. A locska-fecske Klopédiáról nem is beszélve! Locsoghat, fecseghet és viszont. Közelébe se jut a csörgőgombnak.

Nagy boldogan hanyatt vágta magát Berzsián. Belereccsent a barna ágy.

- Csak te ne recsegj - mondta neki Berzsián -, éppen akkor, amikor győzedelmesen fekszem itt! Most aztán szenvedhetsz irigy, kufár, borvizező, gonosz emberiség! Megszakítottam veled a kapcsolatot.

Ott feküdt Berzsián napestig. Sőt, napreggelig, mert este elaludt és csak másnap késő reggel ébredt. Olyan késő reggel, hogy volt az már délelőtt tíz is. Esetleg fél tizenegy. Nyújtózkodott Berzsián, és jó egészségeset ásított. Fölkelt, kinézett az ablakon. Megvan-e még az emberiség? A gonosz, hazug, borvizező. A kipillantásból nem sok derült ki. A napsütés, a fák, a dudvák és a bojtorjánok megvoltak. De az emberiségből fikarcnyi sem látszott. Üres volt az utca.

- Bah - mondta Berzsián -, Sróf mester bizonyára vizezett bort iszik a Hörpentőben, Violin nyűvi a vonót, Klopédia meg valamilyen könyvtárban gubbaszt, és tanulja az ábéabot. Ezzel visszafeküdt. De valami nyugtalanság vett rajta erőt.

- Ej, Berzsián - mondta magának -, és ha netalántán egy olyan kufár tévedne ide hozzád, aki még életében nem kufárkodott, vagy egy olyan hazug, aki még sohasem hazudott, nem is beszélve a borvizezőről, aki még egyetlenegyszer sem vizezett bort, és keresnék a csöngőgombot szegények, be akarnának jönni, és mindhiába. Ej-ej, Berzsián! Mit ej-ej! - horkant föl -, azoknak megmondom, hogy a csöngőgomb a páncélszekrényben van. Csöngetnek és kész.

Igen ám, de hogyan veszi észre őket? Ez sem okozott különösebb gondot Berzsiánnak. Odahúzta a székét az ablakhoz, és meredten figyelte a bezárt kaput.

De nem jött senki. Délben már nagyon mérges volt Berzsián. "Hát nincs kufár, aki nem kufárkodik, nincs hazudós, aki nem hazudik, nincs borvizező, aki nem vizezi a bort" - morgolódt magában. Bezzeg Sróf mester biztos issza a vizezett bort a Hörpentőben.

Megéhezett Berzsián. Kiment a konyhába, kenyeret szelt, kolbászt. Evett. Félúton se járt az évésben, amikor fölkiáltott:

- Te itt eszel, és lehet, hogy valaki odakint strázsál a kapu előtt.

Nosza, kenyeresztül, kolbászostul futott az ablakhoz. De nem volt a kapu előtt senki.

"Lehet, hogy amíg ettem, valaki nagyon keresgélte a csöngőt - gondolta Berzsián -, nem mozdulok innen." És nem mozdult. Nem mozdult estig, nem mozdult éjszaka se. Leste az utcát. Éjfél felé jött is egy ember nagy fityekkel. De rá se hederített Berzsián kapujára. El is ment nagy fityekkel.

- A fene az emberiségbe - mondta Berzsián, és elszunnyadt az ablak előtt ültében. Aludt másnap délig.

- Aj - sóhajtozott -, te álomszuszék! Mit mulaszthattál megint!

S hogy semmit ne mulasszon, most már enni se, inni se mozdult az ablak mellől. Éhezett már, szomjazott már.

- Mondtam én, hogy gonosz az emberiség - morogta. De azért nem mozdult az ablak mellől. Szerencséjére. Mert uzsonnatájt megjelent a kapu előtt Sróf mester. Vakarta a feje búbját. Sehogy sem értette a bezárt kaput.

Berzsián arcába visszatért a szín, éhét-szomját felejtette. Sróf mester meg fordult volna sarkon. De Berzsián se volt rest, kitárta az ablakot.

- Hé, Sróf mester! - ordította.

Sróf mester, a csavaros eszű, csak ámult-bámult.

- Hát te nem utaztál el?

- Nem én - mondta Berzsián -, csak szakítottam az emberiséggel.

- Amelybe én is beletartozom - gyanakodott Sróf mester.

- Te is - mondta hetykén Berzsián. Persze azért nem olyan rettenetesen hetykén.

- Akkor most? - kérdezte Sróf mester. - Táguljak innét?

- A jobbak becsöngethetnek hozzám - kiabálta kétségbeesve Berzsián.

- És én jobb vagyok? - kérdezte Sróf mester.

- Ha be tudsz csöngetni.

- De eltűnt innen a csöngőgomb - Sróf mester a piros gomb hült helyére mutatott.

- Csak nem azt akarod mondani, hogy egy Sróf mester nem tud bejönni a bezárt kapun? Sróf mester nem is teketóriázott sokáig, benyúlt a vaskapu rácsán, elhúzta a reteszt, és bement a kertbe. Meg se állt a bejárati ajtóig.

- Itt sincs gomb - mondta.

- És álkulcs nincs nálad garmadával? - kérdezte riadtan Berzsián.

- Dehogynem - mondta Sróf mester, és már nyitotta is az ajtót. - Na végre, hogy bent vagyok.

- Még ne örvendj! - mondta szigorúan Berzsián. - Csöngess!

- De mivel? - mérgelődött Sróf mester.

Berzsián a szekrény felé mutatott. Értette is Sróf mester. Csakhogy a szekrény be volt zárva.

- Na én megyek. Velem ne figurázz! - mondta Sróf mester.

- Kályha - ordított Berzsián.

Meg is találta Sróf mester a kályhában a kulcsot. Ki is nyitotta a szekrényt. A páncélszekrényt is. Megtalálta a csöngőgombot. Nagy-nagy tisztelet ült ki az arcára.

- Hát ennyire utálsz az emberiséget - mondta áhítattal.

- Ennyire - felelte fensőbbiségesen Berzsián. - Csöngess!

Sróf mester csöngetett. Csörgött-börgött a csöngő.

- Bejöhetsz - ordította teljesen fölöslegesen Berzsián, hiszen Sróf mester már bent volt. - Keblemre, Sróf mester - folytatta az ordítást Berzsián, az embergyűlölő, és keblére ölelte Sróf mestert.

- Hát ez nagyszerű - bontakozott ki az ölelésből Sróf mester, és már rohant is. Hiába kiabált Berzsián, hiába tartóztatta. Futott Sróf mester, a lába se érte a földet. Ki az ajtón, ki a kapun, végig az utcán. Már el is tűnt. Berzsián majd összeesett bánatában.

- Hát ez elszaladt - szomorkodott.

De nem sokáig kellett szomorkodnia. Mert pár perc múlva visszatért Sróf mester. De nem ám egyedül. Ott nyekergette mellette a fűzfa hegedűjét Violin, a fülnyűvő zenész, ott locsogott-fecsegett a másik oldalán Zsebenci Klopédia és mögötte meg csavargók, csivirgők, balfácánok és jobbfácánok, ringyések és csillogó gúnyások, a fél város ott szorongott Sróf mester mögött.

- Berzsián! - kiabálták. - Igaz, hogy szakítottál az emberiséggel?

- Igaz - kiáltott vissza boldogan Berzsián.

Azok meg mind betódultak a kapun, be az ajtón, mind egyenként be a szekrénybe, ottan is a páncélszekrénybe, és nyomták a csöngőt, csak úgy csörgött-börgött.

- Szabad! Tessék befáradni! - rikoltzott Berzsián.

De senkinek nem kellett fáradni, mert már mindenki bent volt.

Violin, a fülrepezető zenész föl pattant a barna asztal tetejére, és rázengetett, tyí-tyű-nyí-nyű, énekelt a fűzfa hegedűje.

A vendégsereg meg táncra perdült, irgették-forgatták egymást.

- Úgy kell az emberiségnek! Megérdemli! - kiáltották.

- De meg ám! - rikkantotta Berzsián, és ellejtett egy csárdást a Zsebenciék locska-fecske leányával, Klopédiával.